

הוכן עיני כולל עיון הדף

ת. ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430

טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

בבא מציעא דף צב.

לשיטות התנאים דמשנתנו, מה הדין במקרים דלהלן?

עובד שלא שכרו בעה"ב ורוצה לאכול בעבודתו? לרש"י ¹ רא"ש (י"ב)	בצר רק אשכול אחד האם יכול לאוכלו?	האם מלמדים שלא לאכול יתר על שכרו?		
			אוכל	אינו אוכל
אוכל	אוכלו	לא מלמדים	לת"ק: אוכל פועל קישות אפי' בדינר	
אינו אוכל	אינו אוכלו	מלמדים (שלא יעבור על איסור)	לר' אלעזר: לא יאכל פועל יתר על שכרו	
אינו אוכל	אינו אוכל ²	מלמדים	לחכמים: מתירים	

מה הנפ"מ באיבעיא של הגמ' "פועל משלו הוא אוכל או משל שמים"?

לצד שמשל שמים הוא אוכל	לצד שמשלו הוא אוכל	
אינו יכול ³	יכול	אמר תנו אכילתי לאשתי ובני
אינו יכול	אינו יכול משום קנס	נזיר שאמר תנו אכילתי לאשתי ובני
חייב בנו מדאורייתא לעשר	חייב בנו מדרבנן ⁴ לעשר	ע"מ שאוכל אני ובני בשכרי
חייב משום דמיחזי כמקח טעות	פודה ומאכילם מן הדין ⁶	שכרם לעשות בנטע רבעי ולא הודיעם ⁵
אינו קוצץ	קוצץ	עבדו ושפחתו הקטנים הכנענים ⁷

¹ בד"ה ת"ק לית ליה, וכן הוא דעת התוס' (ד"ה איבעית וכו').

² ת"ק מתיר לפועל לאכול בכל אופן שיהיה, ואפי' שזה מה שבצר אוכל. אולם לחכמים רק מותר לו לאכול יותר משכרו, אבל אין לו רשות לאכול את כל פעולתו. כתב הב"י בחו"מ (סימן של"ז סוף סעיף ז') שמדברי רש"י (ד"ה ת"ק) והרא"ש (סימן י"א), משמע שמה שהעמידה הגמ' את דברי רב אסי במחלוקת ת"ק וחכמים הוא רק דברי רב אסי הראשונים (לא בצר אלא אשכול אחד), אבל דבריו השניים (לאכול האשכול הראשון שבצר) לא נחלקו. אולם מדברי הר"י והרמב"ם שהשמיטו את שתי המימרות של רב אסי, ש"מ דס"ל דחכמים חולקים גם במימרא השניה וס"ל שלא אוכלו. וראה עוד בביאור הגר"א (שם ס"ק ז').

³ כיון שלא זיכה לו הכתוב אלא מה שהוא לועס ואוכל (תוס' צב. ד"ה אי, וכ"כ רש"י צב: ד"ה אי אמרת משל שמים), וראה בהגהות הגר"א (חו"מ סימן של"ז אות ב').

⁴ ומשום דמיחזי כמקח, אבל מה"ת אה"נ דפטור דהא אוכל משל הפועל עצמו.

⁵ דאם הודיעם ודאי שאינם אוכלים, דכיון שאסורים הפירות באכילה מחוץ לירושלים, אין זכאי הפועל לאכול. אולם הנידון אם לא הודיעם מתחילה שהם נטע רבעי, ויש כאן נידון של מקח טעות, מה הדין.

⁶ ביארו התוס' (בד"ה הכי) דהוי כאילו התנה מעיקרא שיאכלו, ולכן חייב לפדות ולהאכילם.

⁷ יתבאר בטבלא הבאה באורך.

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430

טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

בבא מציעא דף צב:

הא יכול אדם לקצוץ על האנשים דלהלן, שבמקום שיאכלו יקבל יותר שכר?

מעלה להם מזונות	באינו מעלה להם מזונות			
קוצץ	קוצץ	1(ע"י עצמו) בנו ובתו הגדולים, אשתו		
אינו קוצץ	אינו קוצץ ²	בבנו ובתו הקטנים		
קוצץ	קוצץ	על בהמתו		
קוצץ	קוצץ	עבדו ושפחתו הגדולים הכנענים		
קוצץ (ברייתא)	קוצץ (ברייתא) ³	משלו	למ"ד יכול	עבדו ושפחתו הקטנים הכנענים
אינו קוצץ (משנה)	אינו קוצץ (משנה)	משל שמים	הרב לומר וכו'	
קוצץ (ברייתא)	קוצץ (ברייתא)	משלו	למ"ד אין יכול	
אינו קוצץ (משנה)	אינו קוצץ (משנה)	משל שמים	הרב לומר וכו'	

¹ החילוק בין גדולים לקטנים, שגדולים יש להם דעת למחול אפי' כשלא מעלה להם מזונות.
² ואפי' שמעלה להם מזונות, מ"מ התורה לא זיכתה לו את צער דגופן - דהרי כשהם רואים את הפירות ואוסרים עליהם לאכול אותם הם מצטערים, ואין להם דעת למחול על זה. כן הוא מסקנת הסוגיא (דף צג.), וראה רש"י ד"ה מר סבר. אולם בהו"א סברה הגמ' דכל שמעלה להם מזונות קוצץ - לפי הצד שפועל משלו הוא אוכל, וסברה שזה הנפ"מ בהאיבעיא. (וי"א דכן הוא גם למסקנת הגמ' אליבא דמ"ד יכול הרב לומר, ע"י מהרש"א על התוס' לקמן דף צד. בד"ה אולם).
³ ע' בתוס' לקמן (דף צג. ד"ה אלא) ובמהרש"א.